

Behalve tijdschriften bracht het KNAG tussen 1985 en 2010 ook een reeks wetenschappelijke publicaties uit: de *Nederlandse Geografische Studies*. Daarvan verschenen er welgeteld 396.

Een kwart eeuw

Een KNAG-persbericht van 2 april 1986 kondigde een unieke publicistische samenwerking aan. 'De geografische instituten van de verschillende Nederlandse universiteiten zijn een vergaande samenwerking aangegaan voor hun wetenschappelijke publicaties. De acht deelnemende instituten hadden tot dusverre elk een eigen publicatiereeks. Deze reeksen zijn nu samengevoegd tot een gezamenlijke reeks, de *Nederlandse Geografische Studies*. De nieuwe reeks wordt uitgegeven onder auspiciën van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap.'

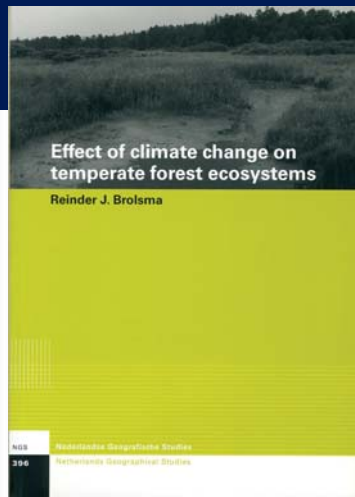
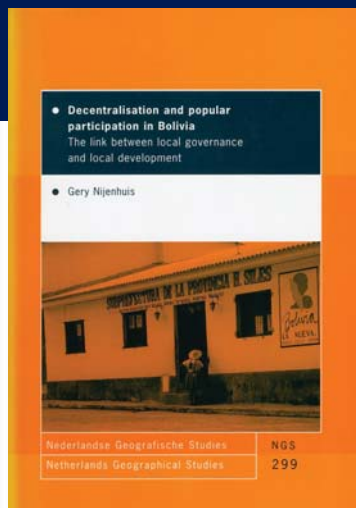
Ambities

In feite kwam het bericht wat laat, want de eerste publicatie (van het toenmalige Economisch-Geografisch Instituut in Rotterdam) had al in september 1985 het licht gezien, en inmiddels waren er tien studies in de NGS-reeks verschenen. Daaraan waren ruim twee jaar onderhandelingen voorafgegaan. Het initiatief was afkomstig van de Coördinatie Commissie Publicaties (CCP)

congres nemen 1233 geografen uit 37 landen deel. Na het congres worden diverse meerdaagse excursies georganiseerd, waaronder een reis van twee maanden naar Nederlands-Indië.

1938 Het genootschap publiceert de topografische/thematische *Atlas van Tropisch Nederland*. Hieraan is met tussenpozen meer dan dertig jaar gewerkt.

1938-1940 Op initiatief van minister-president H. Colijn betreft het KNAG op 1 september

Voorbeelden van *Nederlandse Geografische Studies* door de tijd heen. Van links naar rechts: uitgave van 1989, 2002 en de laatste uitgave in de serie, nr. 396, in 2010.

w Nederlandse Geografische Studies

van het KNAG. Aanleiding was de invoering van de voorwaardelijke financiering van het universitaire onderzoek. Slechts publicaties die aan onafhankelijke externe jurering onderworpen waren, telden voortaan mee in de beoordeling van de wetenschappelijke productie. De afzonderlijke publicatiereeksen van de instituten voldeden niet aan die eis, maar de voorgenomen gezamenlijke reeks kon wel in de gewenste jurering voorzien. Publicatievoorstellen zouden inhoudelijk beoordeeld worden door een onafhankelijke redactie, benoemd door het KNAG-bestuur.

Er was nog een tweede doelstelling. De presentatie van de resultaten van geografisch en aanverwant onderzoek in één publicatiereeks met een uniforme presentatie zou de herkenbaarheid van geografische productie voor de buitenwacht vergroten. Het maakte bovendien een efficiëntere marketing en distributie mogelijk. Om die reden was gekozen voor één ondeelbare reeks, waarin het hele gamma van de geografische faculteiten kon worden ondergebracht,

zowel fysische geografie als sociale geografie, planologie en cartografie.

De organisatorische opzet was eenvoudig. Centrale uitgeverstaken werden verzorgd door het NGS-bureau dat bij het KNAG werd ondergebracht. De afzonderlijke faculteiten bleven verantwoordelijk voor de productie en financiering van hun eigen publicaties. Omwille van de uniformiteit zorgde het NGS-bureau voor de omslagen, en voor de lay-out werden gedetailleerde voorschriften gegeven. De teksten werden tot in de jaren 90 gewoonlijk met een elektrische typemachine op A4-vellen getypt, die vervolgens fotografisch verkleind de basis voor de drukkerij

vormden. Pas later werden tekstverwerkers en computergestuurde zetprogramma's gebruikt.

Praktijk

De *Nederlandse Geografische Studies* hebben 25 jaar bestaan. In die periode werden bijna 400 studies uitgebracht, meestal in een oplage van een paar honderd, met een enkele uitschieter van duizend exemplaren of meer. Het begin was veelbelovend. Eind 1989, vier jaar na de start, waren er al honderd gepubliceerd. Dat aantal was groot genoeg om verwante titels te combineren in advertenties. Zo werden in 1989 dertig advertenties geplaatst, waarvan twintig in

kamer 145 van het Koloniaal Instituut, gevestigd aan de Linnaeusstraat 2a in Amsterdam. Gelijktijdig wordt mej. E. J. van Notten na een succesvol optreden als hoofd van het IGU-congresbureau benoemd tot administrateur van het genootschap.

1939 Tijdens de tweede Nieuw-Guinea-expeditie van het KNAG, onder leiding van C.C.F.M. le Roux, wordt het gebied van de Wisselmeren en het Nassau-gebergte (foto) onderzocht.

1939: Jean Jacques Dozy, Frits Wissels en Anton Colijn op de Ngga Poeloe (5030 m.), Nieuw-Guinea. Op de achtergrond de Puncak Jaya (Carstenszpiramide).

internationale tijdschriften. De kosten daarvan bleven zeer beperkt dankzij het Advertisement Exchange Programme dat het KNAG voor de uitwisseling van advertentieruimte met buitenlandse vaktijdschriften onderhield. KNAG-leden werden geïnformeerd via het *Mededelingenblad* en later *Geografie*, waarin iedere nieuwe NGS met een korte annotatie werd aangekondigd. Die publiciteit was noodzakelijk omdat voor directe distributie gekozen was. Door het specialistische karakter van de NGS-publicaties was verkoop via de commerciële boekhandel geen optie.

Het ambitieuze doel om de facultaire publicatiereeksen onder één noemer te brengen, werd nooit bereikt. Het was de bedoeling dat die afzonderlijke reeksen in NGS zouden opgaan, maar in de praktijk werkten sommige faculteiten weliswaar mee aan NGS, maar lieten ze de eigen reeksen voortbestaan. De bijdrage van de diverse faculteiten was daardoor van meet af aan nogal onevenwichtig: Utrecht leverde met 40% het grootste aandeel, gevolgd door de Universiteit van Amsterdam en Nijmegen. In latere jaren steeg het aandeel van Utrecht tot driekwart van alle NGS-uitgaven en nam de participatie van de andere faculteiten af. Blijkbaar publiceerde men liever onder een eigen herkenbaar vaandel, vooral bij grootschalige onderzoeksprojecten die steeds meer het beeld gingen bepalen.

Een aantal faculteiten publiceerde toch liever onder eigen vaandel

Voor dissertaties bleef NGS wel belangrijk. Veel promovendi hadden er een haat-liefde-verhouding mee. Ze vonden het handig gebruik te kunnen maken van de vaste procedures en het distributiesysteem. Maar de gedetailleerde voorschriften voor de lay-out en bibliografie vormden voor menigeen een moeilijk te nemen hindernis. Een nadeel was uiteraard ook dat de dissertatie na jarenlange noeste arbeid niet in een aansprekend en opvallend cover gepubliceerd werd, maar in een uniform omslag, dat geen eigen inbreng toeliet. Aan dat bezwaar werd de laatste jaren tegemoetgekomen door de omslag te voorzien van een door de auteur gekozen foto. Het aantal dissertaties dat in NGS werd gepubliceerd, bleef daardoor op peil, maar gezien het toenemende aantal promovendi vonden velen andere publicatiemogelijkheden.

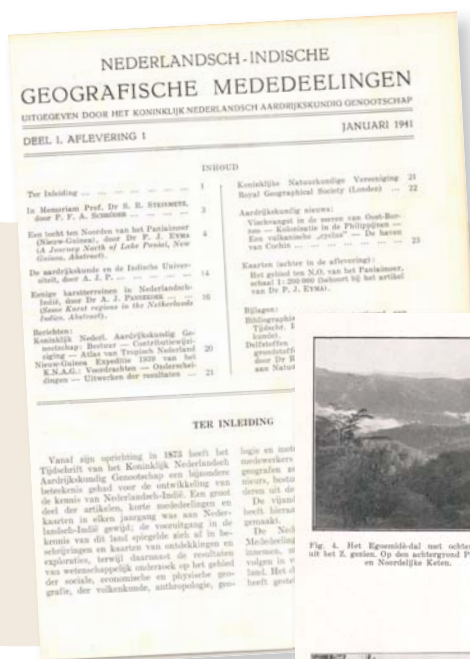
Het aantal publicaties dat jaarlijks het licht zag, bleef over de hele periode tamelijk constant. Tot 2000 verschenen er gemiddeld achttien

NGS-uitgaven per jaar, daarna twaalf. Alles bij elkaar zo'n 150 duizend exemplaren. In de beginperiode waren er weinig fysische geografische publicaties, maar tegen het eind namen fysische geografie en milieukunde bijna de helft voor hun rekening. Engels werd steeds meer de voertaal. In het begin werden drie van de tien studies in het Engels gepubliceerd, op het laatst meer dan negen van de tien.

Verandering

In 2010 viel het besluit de reeks niet te continueren. De universitaire organisatie was in de loop der tijd sterk veranderd. Inmiddels is de Groningse faculteit nog de enige zelfstandige faculteit Ruimtelijke Wetenschappen in Nederland en zijn de geografische faculteiten in Utrecht en Amsterdam opgegaan in grotere gehelen (Geowetenschappen, respectievelijk Maatschappij- en Gedragwetenschappen), net als die in Nijmegen (Managementwetenschappen). Besluitvorming en financiële bevoegdheden zijn daarbij gedecentraliseerd naar het niveau van departementen en afdelingen. Het behartigen van centrale vakbelangen, zoals het in stand houden van een uniform en herkenbaar publicatiemedium voor alle geografische deelgebieden, heeft in zo'n constellatie geen prioriteit. Deze veranderde omstandigheden waren voor het KNAG de reden om de *Nederlandse Geografische Studies* na 25 jaar niet voort te zetten. •

Johan Borchert was in het KNAG-bestuur (1983-1997) verantwoordelijk voor het publicatiebeleid en de tijdschriften van het genootschap. Hij was van 1985 tot 2010 hoofdredacteur van de *Nederlandse Geografische Studies*. Zie ook pag. 20.

Dr. R. E. Sijpe

Fig. 4. Het Eigenstijd-dal met oekendouwen, uit het 2. gebied. Op den achtergrond Palakotara en Noordelijke Ketan.

Fig. 5. De eerste Kibulobokloof vanuit Orangi-nama, met op den achtergrond het Ministeria-gebergte.

Fragmenten uit het eerste van de in totaal zes nummers van de *Nederlandsch-Indische Geografische Mededeelingen*. Met dank aan Bijzondere Collecties, Uva.

1940-1942 Na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog wordt in Batavia een Nederlands-Indische afdeling van het KNAG ingesteld onder voorzitterschap van de etnoloog J.Ph. Duyvendak. In 1941 publiceert deze afdeling een eigen tijdschrift, de *Nederlandsch-Indische Geografische Mededeelingen*.

Vervolg op pag. 26. ▶